

BURSA İLİ KARACABEY İLÇESİNDE ORGANİK VE KONVANSİYONEL ŞEFTALİ ÜRETİMİNİN EKONOMİK AÇIDAN MUKAYESESİ VE PAZARLAMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Avni BİRİNCİ¹, Koray ER¹

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, Bursa ili Karacabey ilçesinde organik ve konvansiyonel olarak üretilen şeftalinin maliyetler açısından karşılaştırmasını yapmak ve her iki üretim şeklinin avantaj ve dezavantajlarını belirlemektir. Araştırmada, Bursa ili Karacabey ilçesinde bulunan organik şeftali üretimi yapan 2 işletme tam sayım yöntemine göre, konvansiyonel şeftali üretimi yapan 2 işletme ise gayeli örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu üreticilerden anket yöntemiyle toplanan 2004 üretim dönemine ait bilgiler analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, incelenen işletmelerde 2004 üretim yılında oluşan kötü iklim koşulları, dekara organik şeftali üretiminde %62,50, konvansiyonel şeftali üretiminde ise %75,65 bir azalma meydana getirmiştir. Bundan dolayı, organik şeftali üretiminde dekara verim 180 kg ve ağaç başına verim 4,5 kg, konvansiyonel şeftali üretiminde ise dekara verim 305 kg ve ağaç başına verim 8.8 kg olarak bulunmuştur. İncelenen işletmelerde üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı organik işletmelerde 1,375 YTL/kg, konvansiyonel işletmelerde 0,975 YTL/kg'dir. Şeftali üretiminin brüt marjı organik işletmelerde 24,11 YTL/da, konvansiyonel işletmelerde 31,03 YTL/da olarak hesaplanmıştır. Organik işletmelerde dekara elde edilen şeftalinin tesis dönemi masrafları 1. yıl 391,46 YTL, 2. yıl 216,42 YTL, 3. yıl 232,55 YTL, 4.yıl 22,82 YTL, konvansiyonel işletmelerde ise 1. yıl 468,10 YTL, 2.yıl 332,42 YTL, 3.yıl 159,23 YTL olarak belirlenmiştir. Dekara şeftali üretim masrafları organik işletmelerde 287,17 YTL, konvansiyonel işletmelerde 420,73 YTL, organik şeftalinin birim maliyeti 1,59 YTL/kg, konvansiyonel şeftalinin maliyeti ise 1,38 YTL/kg olarak bulunmuştur. İncelenen organik işletmelerde şeftali üretiminden elde edilen net gelir -39,67 YTL/da, konvansiyonel işletmelerde ise bu değer -123,35 YTL/da olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karacabey, Konvansiyonel Üretim, Birim Maliyet, Organik Üretim, Şeftali

A Study on Economic Comparison and Marketing of Organic and Conventional Peach Production in Karacabey Town of Bursa Province

ABSTRACT: The aim of this research is to compare the costs of peach produced organically and conventionally in Karacabey district, Bursa, and to determine the advantages and disadvantages of each production systems. In this research, four farms have been selected in Karacabey district: two farms producing organic peach have been selected by whole counting method and the other two farms producing conventional peach have been selected by an aim sampling method. The data collected from surveys belong to 2004 production season.

According to the research results, the bad weather conditions occurred in the examined farms in 2004 production period, caused a very high yield decrease in both organic peach production and conventional peach production, %62.50 and %75.65, respectively. Thus, 2004 production yield per decare found 180 kg (4.5 kg per tree) in organic peach production, and 305 kg (8.8 kg per tree) in conventional peach production. The average peach price was

* Yrd.Doç.Dr. Avni Birinci yöneticiliğinde Y.Lisans Öğrencisi Koray Er tarafından Atatürk Üniv. Fen Bilimleri enstitüsünde yapılan "Bursa İli Karacabey İlçesinde Organik ve Konvansiyonel Şeftali Üretiminin Maliyetler Açısından Karşılaştırılması" konulu yüksek lisans tezinin bir kısmından özetlenmiştir. Atatürk Üniversitesi Araştırma Fon Saymanlığı tarafından proje ile desteklenmiştir.

¹Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü 25240, Erzurum.

1.375 YTL/kg in organic farms and 0.975 YTL/kg in conventional farms. The gross margin of peach production was calculated 24.11 YTL/decare in organic farms and 31,03 YTL/decare in conventional farms. The establishment costs per decare were found to be 391.46 YTL for the first year, 216.42 YTL for the second year, 232.55 YTL for the third year and 22.82 YTL for the fourth year in organic farms, and 468.10 YTL for the first year, 332.42 YTL for the second year and 159.23 YTL for the third year in conventional farms. The production cost of peach per decare was found to be 287,17 YTL in organic farms and 420,73 YTL in conventional farms. The unit cost of peach was found to be 1.59 YTL/kg in organic farms, 1.38 YTL/kg in conventional farms. The net income of peach producers is calculated as -39.67 YTL/decare in organic farms, and -123.35 YTL/decare in conventional farms.

Keywords: Karacabey, Conventional Production, Unit Cost, Organic Production, Peach

1. GİRİŞ

Gelişmiş ülkelerde iç pazar talebi nedeniyle, gelişmekte olan ülkelerde ise ihracat talep artışı nedeniyle organik tarım gündemde ön sıralarda yerini almıştır. Gelişmekte olan ülkelerde amaç, organik üretimi artırmak ve daha fazla ihracat yaparak ekonomiye katkı sağlamaktır (Pezikoğlu, 2004).

Çalışmada, organik ve konvansiyonel olarak üretilen şeftalinin brüt üretim değerinin ve toplam üretim giderlerinin bilinmesi, farklı teknolojilerin uygulandığı üretim faaliyetlerinin kâr düzeylerinin karşılaştırılması bakımından önemlidir.

Araştırma, Türkiye'de şeftali üretimi açısından ilk sırada yer alan Bursa ilinde gerçekleştirilmiştir. Nitekim 2003 yılında Türkiye'de üretilen 470.000 tonluk şeftali üretiminin 100.978 tonu Bursa'ya aittir. Buradan da Türkiye genelindeki üretimin %21,48'inin Bursa'da gerçekleştirildiğini görmek mümkündür (Anonim, 2004a). Bu durum, Bursa ilinde şeftali üretiminin halâ önemini koruduğunu göstermesiyle birlikte bu ürünün organik üretim ve ekonomik bakımından incelenmesi gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

Dünya taze şeftali-nektarin ithalatının %62,10'u Avrupa Birliği (AB) ülkeleri tarafından yapılmaktadır. Türkiye'de de toplam meyve üretiminin %11,00'ini sert çekirdekli meyveler oluşturmaktadır (Burak vd., 2002). Bu bağlamda konvansiyonel yaş meyve ve sebze sektörünün yanı sıra organik

yaş meyvesebze sektörü açısından da önemli potansiyele sahip olan Türkiye'nin, bu potansiyeli değerlendirmesinde fayda görülmektedir (Gündüz ve Koç, 2001).

Şeftali taze olarak tüketildiği gibi; meyve suyu konsantresi, pulp olarak, kurutulularak ve derin dondurma yöntemleriyle uzun süre saklanabilmektedir. Ayrıca reçel ve marmelat gibi mamul hale getirilebilmekte, bu yöndeki sanayiye de hammadde teşkil ederek işleme sanayinde önemli bir yere sahip olmasıyla birlikte, Türkiye'de Bursa, en önemli şeftali üreten il konumunda yer almaktadır. Bu bağlamda, dünyanın organik meyvesebzeye olan talep potansiyeli düşünüldüğünde, organik şeftali üretimine önem verilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Bursa ili Karacabey ilçesinde organik ve konvansiyonel olarak üretilen şeftalinin ekonomik açıdan mukayeseli yapmaktır. Karacabey ilçesinde; anket yöntemiyle toplanan veriler ışığında organik ve konvansiyonel şeftali üreten benzer işletmelerin tarımsal yapıları incelenmiş, tarımsal faaliyet sonuçları işletmeler arasında mukayese yapılarak belirlenmiştir. Bu çerçevede işletmeler arasında dekara ortalama verim, toprak işleme, budama, ilaçlama, sulama, hasat, işçilik giderleri, tesis masrafları, yapılan masrafların faiz giderleri gibi kriterler, işletmeler arasında mukayese edilip, birim ürün maliyetlerinin hangisinde daha uygun olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve pazarlama kanalları ile üretici eline geçen şeftali fiyatları saptanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca Karacabey ilçesinde, organik ve konvansiyonel şeftali pazarlama yapısı ortaya konulmuş, üretim ve pazarlamada karşılaşılan sorunlar belirlenerek bunlara öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma, Bursa ili Karacabey ilçesinde ve köylerinde ki organik ve konvansiyonel şeftali üretimi yapan çiftçileri kapsamaktadır. Çalışmada, organik ve konvansiyonel şeftali üreticilerinden anket yöntemiyle derlenen, 2004 üretim yılına ait veriler esas alınmıştır.

Çalışma 4 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takiben ikinci bölümde araştırmanın materyal ve yöntemi açıklanmış, üçüncü bölümde araştırma bulgularına yer verilmiş ve son olarak dördüncü bölümde de sonuç ve öneriler ifade edilmiştir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Materyal

Bu çalışmanın materyalini, Bursa ili Karacabey ilçesinde organik tarım sertifikasına sahip 2 organik şeftali üreticisi ve tarımsal yapıları açısından birbirine benzer olan 2 konvansiyonel şeftali üreticisi ile yapılan anketler oluşturmaktadır. Bu bilgilere ilaveten, konuyla ilgili yayınlanmış olan yerli ve yabancı kaynaklardan elde edilen bilgiler ile, İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerinden elde edilen rakamsal verilerden yararlanılmıştır.

2.2. Yöntem

Araştırmada, anket yapılacak 2 organik şeftali üreten işletme tam sayım yöntemine göre, 2 konvansiyonel şeftali üreten işletme ise gayeli örnekleme yöntemiyle seçilerek, anket sayısı 4 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, şeftali üretimi bağımsız olarak ele alınmış olup, konvansiyonel işletme seçimi yapılırken aynı şartlarda çalışan, toplam işletme arazisi içindeki şeftali üretim alanı, ağaç sayısı ve yaşları açısından benzerlik kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırma bölgesindeki işletmeler hakkında bilgi toplanırken işletmelerden veri toplanmasına yardımcı olacak şekilde

hazırlanan anket formları bu işletmedeki üreticilerle görüşülerek doldurulmuştur. Şeftali üretiminin maliyet ve kârlılık analizinde; şeftali arazisi büyüklükleri itibariyle elde edilen ürün miktarları, yapılan üretim masrafları ve birim maliyetler, ürünün pazarlama kanalları ve üretici eline geçen ürün fiyatları, elde edilen brüt üretim değeri ve net gelir saptanmıştır.

Araştırmada, incelenen tarım işletmelerinde brüt marj analizinde üretim dalı bağımsız olarak ele alınmıştır. Üretim dalları itibariyle brüt marjların hesaplanabilmesi için, her bir üretim dalına ait brüt üretim değeri ve değişken masraflar tespit edilmiştir. Değişken masraflar olarak; işgücü ve çekigücü masrafları, materyal masrafları, döner sermaye faizi ve koruma (bekçilik) ücretleri alınmıştır. Ayrıca ilgili üretim dalının brüt üretim değerinden değişken masrafların çıkarılması ile brüt marja ulaşılmıştır (Karagölge, 1996).

Brüt Marj = Brüt üretim değeri - Değişken masraflar

İncelenen organik ve konvansiyonel işletmelerde dekara ve ağaç başına net geliri hesaplayabilmek için brüt üretim değerinin bilinmesi gerekmektedir. Çünkü brüt üretim değeri, bir üretim dalının bir muhasebe döneminde yarattığı toplam üretim değeridir. Şeftali üretiminden elde edilen net geliri hesaplamak için elde edilen toplam brüt üretim değerinden toplam üretim masrafları çıkarılarak net gelir hesaplanmıştır (Aras, 1988).

Net Kâr = Brüt üretim değeri - Üretim masrafları

Değişken masraf grubunu oluşturan masraf unsurlarının belirlenmesinde dışarıdan temin edilen hammadde ve yardımcı maddelerde maliyet bedeli, işletmeden temin edilenlerde ise çiftlik avlusu fiyatı esas alınmıştır.

Değişken masraflar toplamının %3,00'ü genel idare giderleri olarak hesaplanmıştır. Masraflar toplamının faiz karşılığının hesaplanmasında, T.C. Ziraat Bankası tarafından bitkisel üretim için açılan kredilere uygulanan faiz oranı üzerinden

döner sermaye faizi hesaplanmıştır. Döner sermaye faizinin hesaplanmasında, değişken masrafların üretim dönemine oldukça homojen bir şekilde yayıldığı varsayımından hareket edilerek yarı değeri üzerinden faiz uygulanmıştır (Kıral vd., 1999).

Şeftali maliyetinin hesabında tek ürün bütçe analiz yöntemi kullanılarak çiftlik maliyeti belirlenmiştir. İşletmelerde tek bir ürün elde edildiği zaman yapılan üretim masraflarının toplamının, elde edilen ürün miktarına bölünmesi yoluyla basit olarak ürün maliyetinin hesaplanması gerçekleştirilmiştir (Erkuş vd., 1995).

Birim ürün maliyeti = Üretim masrafları toplamı / Ürün miktarı

İşletmelerde aile işgücü mevcudunun hesaplanmasında; işletmelerdeki nüfus, Erkek İş Birimine (EİB) dönüştürülmüştür. Aile işgücünü ve yabancı işçileri erkek iş birimine dönüştürmede 1549 yaşındaki erkek için 1,0, kadın için 0,75, 5065 yaşındaki erkek için 0,75, kadın için 0,50, 714 yaşındaki çocuk için 0,50 katsayıları kullanılmıştır. Erkek İş Birimini belirlemek için, işletmedeki çeşitli faaliyetler için gerekli olan işçilik ihtiyacı standartlara göre hesaplanarak, işletmede mevcut olan işgücü miktarı erkek iş birimi olarak ifade edilmiştir. Daha sonra, toplam işçilik ihtiyacı erkek iş birimine bölünmek suretiyle, işletmede bir erkek iş birimine düşen iş miktarı, erkek iş günü olarak hesaplanmıştır (Karagölge, 1996).

Şeftalide üretim dönemi masrafları; işgücü ve çekigücü masrafları, materyal (gübre, ilaç vb.) masrafları, masraflar toplamının faizi, yönetim karşılığı, çıplak toprak değerinin faiz karşılığı, tesis masrafları amortisman payı, koruma ücreti ve arazi vergisinden oluşmaktadır (Engindeniz ve Çukur, 2003).

Arazi vergisi; işletmelerde bağın tesis edildiği arazi için ödenen emlak vergisi, tesis dönemi boyunca sabit masraf olarak (vergi muafiyet ve istisnaları hariç) dikkate alınmıştır (Kıral vd., 1999).

Üretimde sabit masraflardan biri olan arazi kirası, çok yıllık plantasyonlarda kira

karşılığı olarak çıplak toprak değerinin %5'i (sabit masraf) olarak alınmıştır (Anonim, 2001).

İlaçlama masrafı; toplam bağ tesis alanı için kullanılan tarımsal mücadele ilaç bedeli, ilaçlama işçiliği ve alet-makine masraflarından oluşmuştur (Kıral vd., 1999).

Tesis masrafları, işçilik; toprak hazırlama, dikim, gübreleme, sulama, belleme, ilaçlama, hammadde-yardımcı madde malzeme; fidan, gübre, ilaç, yakıt, diğer, arazi kirası, alet-makine kirası, diğer dolaysız giderlerden oluşmaktadır. Meyvecilikte tesis döneminin belirlenmesinde genellikle meyve türü ve yöre koşulları etkileyici olmaktadır. Nitekim şeftali üzerine yapılan bazı araştırmalar incelendiğinde, tesis döneminin bazı araştırmalarda 3 yıl, bazı araştırmalarda ise 4 yıl alındığı görülmüştür. Bu araştırmada yörede yapılan incelemeler ve alınan bilgiler doğrultusunda tesis döneminin konvansiyonel bahçeler için 3 yıl, organik bahçeler için ise 4 yıl alınması uygun görülmüştür. Ayrıca 6 ay için tesis masraflarının hesaplanmasında, döner sermaye faizi 12 ay üzerinden alınmıştır (Aksoy, 1987).

Meyve bahçelerinde tesis döneminin sonunda bir miktar ürün elde edilmektedir. Tesis hesabı devam ettiği için, meyvenin satış tutarı ile elde edilen bu miktar çarpıldığında üretici bir gelir elde etmiş olur. Elde edilen bu gelir yan gelir olarak kabul edilerek giderlerden düşülmüş ve birikmiş net yatırım tutarı hesaplanmıştır (Aras, 1988).

Tesis masraflarının amortisman payının hesaplanmasında; öncelikle tesis masrafları tesis döneminin sonuna biriktirilmelidir. Bu aşamada, tesis masrafları incelenen üretim dönemine ait cari fiyatlarla hesaplanmış ise %5,00 reel faiz oranının kullanılması önerilmektedir (Kıral vd., 1999). Tesis döneminin sonuna getirilen toplam masraflar daha sonra ekonomik ömüre bölünerek bir yıla düşen tesis masrafı amortisman payı hesaplanmıştır (Engindeniz ve Çukur, 2003).

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Organik ve konvansiyonel şeftali üretim ve verimi

Anket yöntemiyle hem organik hem de konvansiyonel işletmelerden 2003 yılına ait istatistiki verilerin, Çizelge 1'de yer verilmesinin sebebi 2004 yılında meydana gelen ilkbahar geç donlarının şeftali üretimi üzerine oluşturduğu olumsuz etkisini ortaya koymaktır.

İncelenen organik şeftali üretimi yapan işletmelerin ortalama arazi büyüklüğü 25 dekar, ortalama toplam ağaç sayısı 1000 adet ve dekara düşen ortalama ağaç sayısı ise 40 adettir. Konvansiyonel şeftali üretimi yapan işletmelerde ortalama arazi büyüklüğü 27,50 dekar, ortalama toplam ağaç sayısı 950 adet ve dekara düşen ortalama ağaç sayısı ise 34,50 adettir (Çizelge 1).

Çizelge 1'den de görüldüğü üzere organik üretim yapan işletmelerde 2003 yılında toplam ortalama üretim miktarı 12000 kg, dekara ortalama verim 480 kg ve ağaç başına ortalama verimde 12 kg olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler 2004 yılında, ortalama üretim miktarında %62,50 azalarak 4500 kg a, dekara ortalama verim 180 kg a ve ağaç başına ortalama verim de 4,50 kg a kadar düşmüştür. Konvansiyonel şeftali üretimi yapan işletmelerde 2003 yılına göre ortalama üretim miktarı %75,65 oranında azalarak 8400 kg a, dekara ortalama verim 305 kg a ve ağaç başına ortalama verimde 8,80 kg a düşmüştür.

Organik tarımda kullanımına izin verilen girdilerin, yetersiz ve/veya pahalı

oluşu kompost, ekim nöbeti gibi diğer uygulama eksiklikleri ile birleştiğinde verim ve kaliteyi olumsuz yönde etkilemektedir (Aksoy, 2001). Ayrıca organik şeftali üreticilerinin şeftalide ortaya çıkan zararlılar karşısında etkili olabilecek materyalleri bulamamaları veya nasıl mücadele edebilecekleri hakkındaki bilgi eksiklikleri şeftalide verim düşüklüğüne neden olabilmektedir. Araştırma bölgesinde 2003 yılı verilerine göre organik üretimde ortalama ağaç başına şeftali verimi, konvansiyonel şeftali verimine göre %66,67 oranında düşüktür (Çizelge 1).

Konvansiyonel şeftali üretiminin 2003 yılına ait ortalama ağaç başına verimi (36,40 kg), şeftali ile ilgili diğer istatistiki çalışmalarla karşılaştırılacak olursak, 2003 yılı verilerine göre Türkiye genelinde ağaç başına şeftali verimi 35,34 kg, Bursa ilinde ise 34,56 kg olarak verilmiştir (Taşkaya, 2004). Bursa Tarım İl Müdürlüğü 2003 yılı verilerinde ise ağaç başına verim Bursa İlinde 35 kg ve Karacabey ilçesindeyse 34 kg olarak verilmiştir (Anonim, 2004b).

Bunun yanısıra ağaç başına verim İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde yapılan bir araştırmada (Engindeniz ve Çukur, 2003) 37,67 kg, Ege ve Güney Marmara Bölgelerinde yapılan bir araştırmada (Balkan ve Dizdaroğlu, 1992) 36 kg, Bursa, İzmir ve Samsun ilerini kapsayan bir araştırmada (Ergun vd., 1991) 30,60 kg olarak bulunmuştur.

Organik şeftali üretiminde ise 2003 yılı verilerine göre ağaç başına verimi (12 kg) karşılaştırılırsa, Türkiye'de henüz organik

Çizelge 1. İncelenen işletmelerde şeftali üretim miktarı ve verimi

İşletme Türleri	Üretim Alanı	Ağaç Sayısı	Dekara Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı(kg)		Dekara Verim(kg)		Ağaç Başına Verim(kg)	
				2003 Yılı	2004 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı
Organik	25	1000	40	12000	4500	480	180	12	4,5
Konvansiyonel	27,50	950	34,50	34500	8400	1255	305	36,4	8,8
İşletmeler Ortalaması	26,25	975	37	23250	6450	886	245	24	6,6

tarımla ilgili istatistiki altyapı oluşturulmadığından ve gerek Tarım ve Köyşleri Bakanlığı gerekse ilgili kurum ve kuruluşlardan organik şeftali üretimine ait bir bilgi bulunmadığından böyle bir karşılaştırma yapılamamıştır.

3.2. Organik ve konvansiyonel şeftali pazarlaması ve üretici eline geçen fiyatlar

İncelenen organik işletmelerde üretilen şeftalinin tamamına yakını (%77,00) perakende olarak pazarlanmaktadır. Organik üreticiler ürettikleri şeftalinin %22,00'sini pazarlarda %33,00'ünü toptancı hallerinde, %45,00'ini ise sahip oldukları marketler aracılığı ile halka ulaştırmaktadırlar. Organik üreticilerin ürettikleri şeftaliyi, ihracatçılara, komisyonculara, tohur satış veya Bursa ilinde perakende satış yapan büyük süpermarketlere satmayıp, ürünlerini perakende olarak pazarlamalarının nedeni, konvansiyonel şeftali fiyatına yakın bir oranda yöre halkına satarak böylece onların organik ürünlerle tanışmalarına vesile olup daha sağlıklı ürünlerle beslenmelerine imkân vermek düşüncesidir. Ayrıca organik üreticilerin büyük süpermarketlere ürünlerini satmamalarının bir diğer nedeni ise bu marketlerin organik ürünleri yüksek fiyatlarla halka ulaştırmalarıdır. Belki ürünlerini ihracatçı firmalara veya büyük süpermarketlere satmaları halinde daha fazla kâr edecek olmalarına rağmen organik üreticiler, perakende satış şeklini daha uygun görmektedirler.

İncelenen konvansiyonel işletmelerde üretilen şeftalinin büyük bir bölümü toptan pazarlanmaktadır. 2004 yılında

konvansiyonel işletmeler ürettikleri şeftalinin %78,60'ını komisyoncular aracılığı ile tohur (götürü) satış yapılmışlardır. Üretilen konvansiyonel şeftalinin %14,30'u perakende, %7,10'u meyve suyu fabrikalarına pazarlanmaktadır. Konvansiyonel işletmeler ürettikleri şeftalinin önemli bir kısmını tohur (götürü) pazarladıklarından dolayı hasat masrafları da düşük olmaktadır.

Ayrıca hem organik hem de konvansiyonel üreticilerin %75,00'i şeftalinin pazarlanmasına yönelik herhangi bir tarımsal kooperatife üye değildir. Ancak organik üreticilerden %50,00'si Karacabey Esnaf Kefalet Kooperatifine kayıtlıdır.

Organik işletmelerde üretici eline geçen şeftali fiyatları 1,250 YTL/kg ile 1,500 YTL/kg arasında değişiklik göstermekte ve ortalama üretici eline geçen şeftali fiyatı da 1,375 YTL/kg olmaktadır. Konvansiyonel işletmelerde ise üretici eline geçen şeftali fiyatları 0,600 YTL/kg ile 1,500 YTL/kg arasında değişmektedir. Üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı ise 0,975 YTL/kg olarak saptanmıştır.

Bir malın çiftlik avlusu fiyatı ile o mal için ödenen tüketici fiyatı (perakende fiyat) arasında az yada çok bir fark oluşmaktadır. Bu farka “pazarlama marjı” denmektedir (Gülten, 1985).

Organik üretim yapan işletmelerde, pazarlama marjı 0,875 YTL olarak hesap edilmiştir. Bursa'daki tüketiciler üretici eline geçen fiyatın 0,875 YTL fazlası fiyat ödeyerek 1 kg organik şeftali satın alabilmektedirler. Üretici eline geçen

Çizelge 2. Üretilen şeftalinin pazarlandığı yere dağılımı (%)

Ürünün Satış Yeri(*)	Organik İşletme	Konvansiyonel İşletme	Toplam
Hal	25	-	10
Komisyoncu	-	50	20
Tohur (Götürü) Satış	-	50	20
Pazar	25	25	20
Meyve Suyu Fabrikası	-	25	10
Market	50	-	20

(*) Üreticiler ürünlerini birden fazla yerde pazarlamıştır

ortalama şeftali fiyatı aynı dönemde Bursa'daki ortalama perakende organik şeftali satış fiyatı ile karşılaştırıldığında ise üretici fiyatı, perakende satış fiyatının %61,11'ini oluşturmaktadır.

İncelenen konvansiyonel işletmelerde de pazarlama marjı 0,118 YTL olarak hesaplanmıştır. Bursa'daki tüketiciler üretici eline geçen fiyatın 0,118 YTL fazlası fiyat ödeyerek 1 kg şeftali satın almaktadırlar. Üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı aynı dönemde Bursa'daki ortalama perakende konvansiyonel şeftali satış fiyatının %89,20'sini oluşturmaktadır.

Organik şeftalinin pazarlama marjı, konvansiyonel şeftalinin pazarlama marjından %86,51 daha fazladır. Tüketiciler 1 kg organik şeftali satın almak için, konvansiyonel şeftaliye göre, daha fazla fiyat farkı vermek durumundadırlar.

3.3. Şeftali üretiminde elde edilen brüt marj

Organik ve konvansiyonel işletmelerde üretilen şeftalinin kârlılık bakımından karşılaştırılması için organik ve konvansiyonel şeftalide brüt marj hesaplaması yapılmıştır. Organik ve konvansiyonel işletmelerin 2003 yılı itibarıyla elde ettikleri şeftali üretim miktarlarını 2004 yılında ürettiğini varsayıp, 2003 yılı brüt marjı da hesaplanmıştır.

İncelenen organik işletmelerde dekara elde edilen şeftalinin brüt marjı 2003 yılında 436,61 YTL iken, bu değer 2004 yılında 24,11 YTL'ye düşmüştür. Konvansiyonel işletmelerde ise dekara elde edilen brüt marj 2003 yılında 957,28 YTL iken 2004 yılında 31,03 YTL'ye düşmüştür. Bu durum ağaç başına düşen brüt marj ile de paralellik göstermektedir. Organik üretim yapan işletmelerde, 2003 yılında üretimin fazla olduğu dönemde, dekara elde edilen şeftalinin brüt marjı konvansiyonel işletmelerde elde edilen brüt marja göre %54,39 daha azdır. Bu oran 2004 üretim yılına göre, organik üretim yapan işletmelerin dekara elde ettikleri brüt marj, konvansiyonel üretim yapan işletmelerin dekara elde ettikleri brüt marja göre %22,30 daha azdır (Çizelge 4).

3.4. Organik ve konvansiyonel şeftaliden elde edilen net gelir

2004 yılında kötü iklim koşulları nedeniyle verimde azalma olması, işletmeler arasındaki karşılaştırmada yanıltıcı olabilir. Bu amaçla işletmelerin 2003 yılında elde ettikleri üretim miktarına göre de, 2004 yılı net gelirlerinin hesaplanması uygun görülmüştür.

Çizelge 4'den de görüldüğü gibi 2004 yılında her iki işletmenin de toplam üretim masrafları toplam brüt üretim değerlerinden

Çizelge 3. İncelenen işletmelerde üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatları

İşletme Türleri	Üretici Eline Geçen Şeftali Fiyatı (YTL/kg)	Perakende Satış Fiyatı (YTL/kg)	Pazarlama Marjı (YTL/kg)	Üretici Fiyatı/ Tüketici Fiyatı (%)
Organik	1,375	2,250 ⁽¹⁾	0,875	61,11
Konvansiyonel	0,975	1,093 ⁽²⁾	0,118	89,20

⁽¹⁾Bursa ilinde 2004 yılındaki organik şeftali ortalama perakende satış fiyatını göstermektedir.

⁽²⁾Bursa genelinde 2004 yılı konvansiyonel şeftali ortalama perakende satış fiyatını göstermektedir.

⁽²⁾Kaynak: Anonim 2005.

Çizelge 4. İncelenen işletmelerde şeftali üretiminin brüt marjı

Gelir Unsurları	İşletme Türleri			
	Organik		Konvansiyonel	
	2003 Yılı	2004 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı
Brüt Üretim Değeri (YTL/da)	660,00	247,50	1223,63	297,38
Değişir Masraflar (YTL/da)	223,39	223,39	266,35	266,35
Brüt Marj (YTL/da)	436,61	24,11	957,28	31,03
Ağaç Başına Düşen Brüt Marj (YTL)	10,92	0,60	27,75	0,90

yüksek olduğu için organik işletmeler 1 dekardan -39,67 YTL, konvansiyonel işletmeler ise 1 dekardan -123,35 YTL zarar etmişlerdir. Organik işletmeler şeftalinin yüksek satış fiyatından dolayı konvansiyonel işletmelere göre dekara daha az zarar etmişlerdir.

2003 yılı verilerine göre ise, konvansiyonel işletmelerde şeftali üretiminden dekara elde edilen net gelir (802,90 YTL), organik işletmelerin şeftali üretiminden dekara elde ettikleri net gelirden (372,83 YTL) daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durum ağaç başına düşen net gelir ile de paralellik göstermektedir. Yani organik işletmeler ağaç başına 9,32 YTL gelir elde ederken, konvansiyonel işletmeler ağaç başına daha fazla 23,27 YTL gelir elde etmişlerdir (Çizelge 5).

Ayrıca araştırma konusu olan organik ve konvansiyonel olarak yetiştirilen şeftalinin nispi kârlılığının da karşılaştırılması gerekmektedir. Bu amaçla yapılan hesaplamada konvansiyonel şeftali üretiminin organik üretilen şeftaliye göre 2003 yılında daha kârlı olduğu görülmektedir. Çünkü konvansiyonel şeftali üreten işletmelerin yapılan 100 liralık masrafa karşılık 290,83 lira gelir sağladığı, organik şeftali üreten işletmelerinde 100 liralık masrafa karşılık 229,83 lira gelir elde

ettiği bulunmuştur. 2004 yılında ise organik işletmelerin yaptıkları 100 liralık masrafa karşılık 86,19 lira gelir aldığı, konvansiyonel işletmelerin ise 100 liralık masrafa karşılık 70,68 lira gelir sağladığı hesaplanmıştır. Bundan dolayı her iki işletme grubu da zarar etmesine rağmen, organik şeftalinin yüksek satış fiyatından dolayı organik işletmelerin daha az zarar ettikleri belirlenmiştir.

3.5. Organik ve konvansiyonel şeftali üretimi ve pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar

Şimdiye kadar verilen sonuçlar incelenen organik ve konvansiyonel işletmelerde, şeftali üretiminin ekonomik olarak sürdürülebileceğini göstermektedir. Ancak üreticiler hem üretim hem de pazarlama aşamasında çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunların belirlenerek çözüm yollarının aranması organik ve konvansiyonel şeftali üretiminin geliştirilmesi ve ihracat olanaklarının artırılması açısından önemli olacaktır.

Çizelge 7'de incelenen organik ve konvansiyonel işletmelerde şeftali üretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları belirten (%) oranları verilmiştir. Organik şeftali yetiştiriciliği yapan işletmelerde üreticiler en önemli sorunlarının hastalıklar ve teknik konulardaki bilgi

Çizelge 5. İncelenen işletmelerde şeftali üretiminden elde edilen net gelir

Net Gelir Unsurları	İşletme Türleri			
	Organik		Konvansiyonel	
	2003 Yılı	2004 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı
Toplam Brüt Üretim Değeri (YTL/da)	660,00	247,50	1223,63	297,38
Toplam Üretim Masrafları (YTL/da)	287,17	287,17	420,73	420,73
Toplam Net Gelir (YTL/da)	372,83	-39,67	802,90	-123,35
Ağaç Başına Düşen Net Gelir (YTL)	9,32	-0,99	23,27	-3,58

Çizelge 6. Organik ve konvansiyonel şeftalinin nisbi kârlılığının karşılaştırılması

Yetiştirme Şekli	Toplam Brüt Üretim Değeri (YTL/da)		Toplam Üretim Masrafları (YTL/da)		Nisbi Kâr (%)	
	(1)		(2)		(1/2x100)	
	2003 Yılı	2004 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı
Organik Şeftali	660,00	247,50	287,17	287,17	229,83	86,19
Konvansiyonel Şeftali	1223,63	297,38	420,73	420,73	290,83	70,68

eksikliği olduğunu vurgulamışlardır. Organik tarımın genel kuralı gereği, organik şeftali üretiminde ortaya çıkan zararlılara karşı etkili bir mücadele yapamadıklarını, uyguladıkları yöntemin yeterli olmadığını ve izin verilen ilaçların veya faydalı böcek ve parazitlerin yüksek maliyetli olduklarını bildirmişlerdir. Ayrıca organik şeftali üreticileri teknik konularda bilgi eksikliklerinin olduğunu ve ilçede tarımla ilgili kuruluşlarda bu eksiklikleri giderecek yeterli destek bulamadıklarını belirtmektedirler.

Konvansiyonel üretim yapan işletmeler ise şeftali yetiştiriciliğindeki başlıca sorunlarının üretim girdilerinin fiyatlarının yüksek olması ve su masraflarının olduğunu ifade etmişlerdir. Konvansiyonel işletmeler şeftali üretimini gerçekleştirmek için kullanmak zorunda oldukları ilaç ve gübre fiyatları ile mazot fiyatlarının sürekli bir artış içinde olduğunu ve almakta sıkıntı çektiklerini dile getirmektedirler. Ayrıca konvansiyonel şeftali üreticileri su masraflarını da karşılamakta güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 7).

Organik üretim yapan üreticiler şeftali pazarlamasında organizasyon eksikliğinden kaynaklanan depolama ve ambalajlama konularında bazı problemleri olduğunu bildirmişlerdir. Çünkü, organik tarım yönetmeliği kapsamında organik ürünlerin konvansiyonel ürünlerden ayrı olarak depolanmasına ve ana caddeler ve pazarlarda ambalajsız satılmasına izin verilmemektedir (Anonim, 2002). Bundan dolayı, araştırma

yöresinde organik ürünler için konvansiyonel ürünlerden ayrı depolama yerlerinin bulunmaması ve ürünlerini ambalajlamak için gerekli imkânların olmaması, organik üreticileri zor durumda bırakmaktadır.

Konvansiyonel üretimde bulunan işletmelerde ise, üreticiler şeftali pazarlamasında en önemli problemlerinin dağıtım aşamasında olduğunu bildirmişlerdir. Bu kapsamda, araştırma yöresinde etkin çalışacak bir kooperatifin bulunmaması üreticiler bir sıkıntı yaratmaktadır. Bundan dolayı, konvansiyonel üretim yapan işletmelerin bazıları ürünlerini düşük fiyattan, bölgede faaliyet gösteren meyve suyu fabrikalarına satmaktadırlar.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, Bursa ili Karacabey ilçesinde organik ve konvansiyonel olarak üretilen şeftalinin maliyetler açısından karşılaştırılıp, hangi üretim şeklinin avantajlı olduğunu ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

2004 yılı itibariyle organik işletmelerde dekara düşen ortalama ağaç sayısı 40, ortalama üretim miktarı 4500 kg, dekara ortalama verim 180 kg ve ağaç başına verimde 4,5 kg olarak gerçekleşmiştir. Konvansiyonel işletmelerde ise dekara düşen ortalama ağaç sayısı 34,5, ortalama üretim miktarı 8400 kg, dekara ortalama verim 305 kg ve ağaç başına ortalama verimde 8,8 kg

Çizelge 7. İşletmelerde şeftali üretiminde karşılaşılan sorunlar (%)

Karşılaşılan Sorunlar (*)	İşletme Türleri		
	Organik	Konvansiyonel	İşletmeler Ortalaması
Hastalıklar	28,57	12,50	20,54
İlaç ve Gübre Fiyatlarının Yüksekliği	14,29	25,00	19,65
Su masraflarının çokluğu	-	25,00	12,50
Teknik konulardaki bilgi eksikliği	28,57	12,50	20,54
Mazot fiyatlarının yüksekliği	14,29	12,50	13,39
İlaçların etkisizliği ve kalite düşüklüğü	-	12,50	6,25
Kredi faizlerinin yüksekliği	14,29	-	7,14

(*) Üreticiler birden fazla sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

olarak belirlenmiştir.

Organik üreticiler ürettikleri organik şeftalinin %22,00'sini pazarlarda %33,00'ünü toptancı hallerinde, %45,00'ini ise sahip oldukları marketler aracılığı ile pazarlamışlardır. Konvansiyonel işletmeler de ürettikleri şeftalinin %78,60'ını komisyoncular aracılığı ile tohur (götürü) satış yapılmışlar ve geriye kalan şeftalinin %14,30'ü perakende, %7,10'nunu meyve suyu fabrikalarına pazarlamışlardır. Ayrıca organik işletmelerde üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı 1,375 YTL/kg, konvansiyonel işletmelerde ise üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı 0,975 YTL/kg'dır.

İncelenen işletmelerde üreticilerin %75,00'i herhangi bir kooperatife ortak değildir. %25,00'lik kısmı ise Esnaf Kefalet Kooperatifine kayıtlıdır.

Organik işletmelerde dekara elde edilen şeftalinin brüt marjı 2003 yılında 436,61 YTL, 2004 yılında ise 24,11 YTL olarak hesaplanmıştır. Konvansiyonel işletmelerde ise dekara elde edilen brüt marj 2003 yılında 957,28 YTL iken 2004 yılında 31,03 YTL olarak hesaplanmıştır.

Organik üretim yapan işletmelerde tesis dönemi 4 yıl ve tesis dönemi masrafları da 1. yıl 391,46 YTL, 2. yıl 216,42 YTL, 3. yıl 232,55 YTL ve 4. yıl 22,82 YTL olarak belirlenmiştir. Konvansiyonel işletmelerde ise tesis dönemi 3 yıl ve tesis dönemi masrafları da 1. yıl 468,10 YTL, 2. yıl 332,42 YTL ve 3. yıl 159,23 YTL olarak hesaplanmıştır.

Organik şeftalinin dekara üretim maliyeti 287,17 YTL, konvansiyonel şeftalinin dekara üretim maliyeti de 420,73 YTL olarak bulunmuştur. Organik işletmelerde işgücü ve çekigücü masrafları toplam masrafların %35,52'sini oluştururken, konvansiyonel işletmelerde bu oran %25,82'dir. Aynı zamanda organik işletmelerde, işgücü ve çekigücü masraflarından en büyük payı %17,64 ile toprak işleme işçiliği alırken, konvansiyonel işletmelerde en büyük payı %27,75 ile budama ve seyreltme işçiliği almaktadır.

Organik işletmelerde ortalama şeftalinin

1 kg maliyeti 1,59 YTL, konvansiyonel işletmelerde ise 1,38 YTL olarak hesaplanmıştır. İşletmelerin 2003 yılında elde ettikleri üretim miktarına göre hesap edildiğinde şeftalinin 1 kg maliyeti organik işletmelerde 0,59 YTL, konvansiyonel işletmelerde 0,33 YTL olarak bulunmuştur.

İncelenen organik işletmelerde 2004 yılında dekara elde edilen net gelir -39,67 YTL, konvansiyonel işletmelerde ise -123,35 YTL olarak hesaplanmıştır. 2003 yılına göre hesap yapıldığında organik işletmelerde dekara net gelir 372,83 YTL, konvansiyonel işletmelerde dekara net gelir 802,90 YTL olarak bulunmuştur.

İşletmelerde organik şeftali yetiştiriciliğinin 2004 yılına göre; nisbi kârı %86,19, konvansiyonel işletmelerde ise bu oran %70,68, 2003 yılına göre hesaplandığında organik işletmelerde nisbi kâr %229,83, konvansiyonel işletmelerde ise %290,83 olarak saptanmıştır.

Organik üreticiler şeftali üretiminde karşılaştıkları sorunları; hastalıklar ve teknik konulardaki bilgi eksikliği, pazarlamada ise organizasyon eksikliği, depolama ve ambalajlama olarak sıralamışlardır. Konvansiyonel üreticiler ise, şeftali üretiminde karşılaştıkları sorunları; girdi fiyatlarının ve su masraflarının fiyatlarının yüksekliği, pazarlamada ise dağıtım aşamasında problemlerinin olduğunu bildirmişlerdir.

Karacabey ilçesi, coğrafi konumu nedeniyle sanayi bölgeleri arasında kalmaktadır. Bu kapsamda su ve hava kirliliğinden dolayı organik tarım yapılacak arazi az sayıda mevcuttur. Bu da hem organik şeftali üretimini hem de organik tarımı olumsuz yönde etkilemektedir. Gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, hem organik şeftali üretimini hem de organik tarımın bölgede artmasına katkı sağlayacaktır.

Organik tarım yönetmeliğinde belirtildiği gibi çok yıllık bitkilerde geçiş süreci 3 yıldır. Organik şeftali de çok yıllık bir meyve olduğu için, organik üreticiler bu süre zarfında şeftaliyi, organik şeftali olarak satamadıklarından dolayı zarar etmektedirler. Hem bu zararları minimuma

indirmek hem de organik tarımı teşvik etmek amacıyla, AB ülkeleri ve diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi devletin organik üretimle uğraşanlara karşı destekleme politikalarını artırması gerekmektedir.

Organik şeftali üreten işletmelerde hayvancılık faaliyetinin yeterli derecede yapılmadığı saptanmıştır. Halbuki organik üretim yapan işletmelerin organik hayvancılığa yer vermesi gerekmektedir. Çünkü işletmeye hem organik gübre (hayvan gübresi) sağlamak hem de bitkisel üretime yem bitkileri münavebesi getirmek toprağı zenginleştirmektedir. Böylece bitkisel ürünler için hayvan gübresinin, hayvanlar için yem bitkilerinin işletmeden temin edilerek, işletmenin kendine yeterli hale gelmesi hem üreticinin maliyetlerini düşürecek hem de ürün çeşitlendirmesi yoluna giderek riskini azaltıp daha fazla gelir elde etmesini sağlayacaktır.

Organik şeftali yetiştiriciliğinde üreticiler ortaya çıkan hastalık ve zararlılara karşı mücadele etme konusunda yetersiz kalmaktadırlar. Bunun sonucunda da hastalık ve zararlılar çabuk yayılabilmekte zamanla ürün kaybına neden olmaktadır. Bunun önlenmesi için başta Karacabey Tarım İlçe Müdürlüğü olmak üzere tarımla ilgili diğer kuruluşlar tarafından organik tarım konusunda yetişmiş personel ve gerekli kaynakların temin edilmesi, bu üreticilere hastalık ve zararlılarla mücadele etme konusunda yardımcı olacaktır.

Organik tarım yönetmeliği kapsamında ve kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarınca izin verilen mücadele yöntemlerinin, faydalı böcek veya parazitlerin ya yetersiz kalması ya da bunların genelde yurt dışından getirilmesi nedeniyle maliyetlerinin yüksek olması, organik şeftali üreticilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Devletin ilgili kurum ve kuruluşlarının, fiyat ve vergi indirimi veya uygun ödeme planları gibi desteklerle, organik üreticilere yardım etmesi gerekmektedir.

Şeftali yaş meyve sebze grubuna girdiği için depolanması zor ve süresi kısıtlıdır. Üstelik organik işletmeler elde ettikleri organik şeftaliyi depolayamadıklarını ve

mevcut depolarında konvansiyonel ürünlere ait olduğunu bildirmişlerdir. Bu konuda başta organik üreticiler olmak üzere, ilçedeki tarımla ilgili kuruluşların, ilçede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının veya ilçe halkının hem maddi hem de manevi duyarlılık göstererek gerekli adımların atılmasıyla bu olumsuzluk ortadan kalkacaktır.

Organik işletmeler ürettikleri organik şeftaliyi ihraç etmeyip veya büyük süpermarketlere satmayıp, perakende pazarlamayı tercih etmektedirler. Özellikle pazarlamanın bir aşaması olan ambalajlama konusunda da sıkıntı çekmektedirler. Çünkü organik ürünlerin cadde üzerlerinde veya pazarlarda satılması için ambalajlanması gerekmektedir. Bu olumsuzluğun giderilmesi için yörede bu konuda faaliyet gösterecek tesislerin açılması organik üreticilere büyük fayda sağlayacaktır.

Araştırma yöresinde konvansiyonel işletme sahipleri ile yapılan görüşmeler sırasında bu üretici grubundaki kişilerin organik şeftali ve üretimi üzerine bilgi sahibi olmadıkları veya yanlış bilgilendirildikleri saptanmıştır. Bu konuda Tarım İl Müdürlüğü, İlçe Müdürlüğü ve özellikle Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesine önemli görevler düşmektedir. Bu kuruluşların araştırma yöresinde gerekli tarımsal yayım çalışmaları ve çiftçi günleri düzenleyerek organik şeftali ve organik tarım konusunda üreticileri bilgilendirmeleri gerekmektedir.

İncelenen organik ve konvansiyonel işletmelerde yetiştirilen şeftaliler 10 farklı çeşidi içermekte olup genellikle geççi çeşitlerdir. Ancak bu çeşitler içerisindeki erkenci şeftali çeşitleri, erken oluşup piyasa erken sunulduğu için yüksek fiyattan satılmakta ve ekonomik getirisi yüksek olmaktadır. Bu kapsamda, her iki grup işletmede gelirlerinin artırılması ve pazarlamada yaşadıkları sorunları kısmen de olsa çözebilmeleri için şeftalide erkenci çeşitlere yer vermeleri gerekmektedir.

Hem organik hem de konvansiyonel işletmelerde toprak işleme, sulama, budama ve seyreltme masrafları işgücü ve çekigücü masraflarından en önemli pay alan masraf

unsurlarıdır. Budama ve seyreltme işlemi her iki işletme grubunda da dışarıya ücret karşılığı yaptırılmaktadır. Bundan dolayı her iki işletme grubunda da işgücü planlaması yapılarak işgücünün ekonomik kullanılması sağlanmalıdır.

Konvansiyonel şeftali üreten işletmelerde ilaç ve suni gübre kullanımı bilinçsiz bir şekilde yapılmaktadır. Buda hem üretim maliyetini artırarak üretici gelirini azaltmakta hem de toprak ve hava kirliliğine ve ürün üzerinde kalıntı yaparak insan sağlığını tehdit etmektedir. Tarım İlçe Müdürlüğü ve tarımla ilgili kuruluşlar vasıtasıyla yapılacak bilgilendirmeler ile üreticilerin teknik konulardaki bilgilerinin artırılması, ilaç ve gübre kullanımının zamanında ve uygun dozajlarda yapılmasına imkân verecektir.

Konvansiyonel işletmelerde üreticiler ürettikleri şeftaliyi pazarlama konusunda, özellikle dağıtım aşamasında bir takım problemler yaşamaktadırlar. Üreticiler bazen ürettikleri şeftaliyi düşük fiyattan bölgede faaliyet gösteren meyve suyu fabrikalarına satmaktadırlar. Üreticilerin bölgede buna yönelik bir kooperatife üye olmaları onlara önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, G., 1987. Ege Bölgesinde Yetiştirilen Kayısı, Şeftali, Mandarin, Kiraz ve Üzümün Üretim Girdileri ve Maliyetleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Menemen Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları No:137, İzmir.
- Aksoy, U., 2001. Ekolojik Tarım: Genel Bir Bakış, Türkiye II. Ekolojik Tarım Sempozyumu, Antalya.
- Anonim, 2001. Türkiye'de Bazı Bölgeler İçin Önemli Ürünlerde Girdi Kullanımı ve Üretim Maliyetleri, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Anonim, 2002. Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik, Yayınlandığı Resmi Gazete Sayısı: 24812. (www.tarim.gov.tr/organiktarim).
- Anonim, 2004a. DİE, İnternet Kayıtları, www.die.gov.tr.
- Anonim, 2004b. Bursa Tarım İl Müdürlüğü Kayıtları, Bursa.

- Anonim, 2005. Bursa Büyükşehir Belediyesi Hal Müdürlüğü Kayıtları, Bursa
- Aras, A., 1988. Tarım Muhasebesi, E.Ü. Ziraat Fak. Yayın No:486, İzmir.
- Balkan, C., Dizdaroğlu, T., 1992. Ege ve Güney Marmara Bölgelerinde Şeftali Yetiştiriciliğinin Başlıca Teknik ve Ekonomik Karakteristikleri, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Derg. Cilt 2, Sayı: 1, s: 27, İzmir.
- Burak, M., Ergun, M.E. ve Pezikoğlu, F., 2002. Avrupa Birliği Ülkelerinde Sert Çekirdekli Meyve Türleri Tarımı ve Yakın Gelecekte Beklenen Gelişmeler, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Yalova.
- Engindeniz, S. ve Çukur, F., 2003. İzmir'in Kemalpaşa İlçesinde Şeftali Üretimi ve Pazarlaması Üzerine Bir Araştırma, Ege Üniv. Tarım Ekonomisi Bölümü, Yayın No: 242, Ankara.
- Ergun, M. E., Burak, M. ve Şafak, A., 1991. Bursa, İzmir ve Samsun İllerinde Şeftali Yetiştiriciliğinin Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım Ekonomisi Araştırmaları ve Eğitim Projesi, Yalova.
- Erkuş, A., Mehmet, B., Taner, K., Fethi, A., Rasih, D., 1995. Tarım Ekonomisi, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları No:5, Ankara.
- Gündüz, M., Koç, D., 2001. Türkiye'de Organik Tarım Ürünleri İhracatının Dünü, Bugünü ve Geleceği, Türkiye II. Ekolojik Tarım Sempozyumu, Antalya.
- Gülten, Ş., 1985. Tarımsal Pazarlama, Atatürk Üniv. Yayınları No: 631, Ziraat Fakültesi Yayınları No: 288, Ders Kitapları Serisi No: 45, Atatürk Üniv. Basımevi, Erzurum.
- Karagölge, C., 1996. Tarımsal İşletmecilik-Tarım İşletmelerinin Analizi ve Planlanması. Atatürk Üniversitesi Yayınları No:827, Ziraat Fakültesi Yayınları No:326, Ders Kitapları Serisi No:74, Ziraat Fak. Ofset Tesisi, Erzurum.
- Kıral, T., Kasnakoğlu, H., Tatlıdil, F. F., Fidan, H., Gündoğmuş, E., 1999. Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve Veri Tabanı Rehberi, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. Yayın No:37 Ankara.
- Pezikoğlu, F., 2004. Organik (Ekolojik, Biyolojik) Tarımda Arz, Talep ve Pazarlama, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Yalova.
- Taşkaya, B., 2004. Şeftali, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Ankara.